

Idees per treballar l'enfocament ecosocial en l'educació¹

"Al currículum és on hi ha el nucli del procés d'ensenyament-aprenentatge i, per tant, és on hi hauria d'haver les transformacions amb una mirada ecologista"

Luis García Reyes² en el marc de la seva ponència va aportar algunes claus per poder incorporar les temàtiques ecosocials a les pràctiques educatives docents a les aules i als centres³, tractant de respondre la pregunta de:

Il·lustració: Joly Navarro Rognoni

Com fer una inclusió de l'enfocament ecosocial en l'educació?

Per transversalitzar l'enfocament ecosocial proposa:

1) Fomentar la participació de la comunitat educativa:

- Des de la seva experiència és necessari en el conjunt de la comunitat educativa. Fa alguns anys van començar a dur a terme algunes iniciatives, com la creació de grups de consum a la sortida de l'escola, en què les famílies, i també el professorat, poden comprar a productors o productores properes en règim agroecològic, de manera que el centre passa a ser d'un centre merament educatiu a ser també un centre alimentari, "vas a recollir el teu fill i filla i t'endús la compra, i ahora et relaciones amb el professorat d'igual a igual en repartir les albergínies".

¹ Resum de la ponència presentada per Luis García Reyes en el marc de l'Avanç virtual-XI Trobada de la Red Transforma. Comunitats Educatives per a la Ciutadania Global", el 24 de febrer del 2022.

² Luis García Reyes, responsable de l'Educació Ecosocial a FUNHEM. Coautor de diverses obres entre les quals destaca el Currículum Ecosocial (i el seu treball complementari) i ara l'Informe <https://www.fuhem.es/wp-content/uploads/2021/12/Informe-conocimiento-defensa-defensa-medioambiente-LOMLOE.pdf>.

³ La Fundació FUHEM, on Luis García Reyes desenvolupa la seva pràctica professional, promou la interacció entre la reflexió en els àmbits ecosocial i educatiu, i la pràctica que desenvolupa en els seus centres escolars. Veure: <https://www.fuhem.es/>.

- Elaboració de materials didàctics: entenen que els materials didàctics no són quelcom únic i exclusivament per a l'alumnat, sinó que també són quelcom per al conjunt de la comunitat educativa i que ajuden a implicar-se en processos de formació que d'una altra manera costen molt més. "Les famílies també aprenen, i es donen processos d'alfabetització per al conjunt de la comunitat educativa".

2) Posar l'atenció atenció als models de gestió:

- Un altre element en què es pot donar aquest enfocament transversal dels temes de sostenibilitat ambiental, ecosocials, és com es gestionen els centres educatius, atès que "els seus models de gestió també eduquen, no són neutrals". Es poden destacar elements diferents: crear i organitzar espais de coordinació del mateix alumnat, però també de les famílies, que tractin temàtiques de tipus ambiental, "no només l'alumnat es converteix en un actor de transformació que s'empodera en el canvi pro ambiental dels seus centres, sinó que a més a més es converteix en un motor dels canvis".
- Els entorns no són neutrals, per la qual cosa es proposa transformar els patis, els passadissos, per tal que permetin el contacte amb la natura, amb infraestructures ecològiques i accessibles, la creació d'un hort escolar, decoració ecosocial, etc.

3) Assistir a les activitats fora de la jornada lectiva:

- Existeix tot un espai per treballar l'enfocament de la sostenibilitat que pot trobar-se en allò que passa fora de la jornada lectiva. Entre aquests espais destaca el menjador. Fer una transició als menjadors sostenibles i saludables, extraescolars, ecosocials, viatges d'estudis per conèixer processos de canvi i desenvolupar serveis comunitaris, ús del centre per a activitats ecosocials, bicibús, pedalbús, etc.

4) Organitzar activitats puntuals:

- No obstant això, cal actuar dintre de les aules per transformar allò que hi succeeix. Moltes vegades ho fan refermant-se en dates significatives, dies especials, que serveixen d'element motivador per iniciar un projecte, com el Dia de la Terra, el Dia del Medi Ambient, excursions per la natura, tot això serveix per impulsar la mirada ecologista.

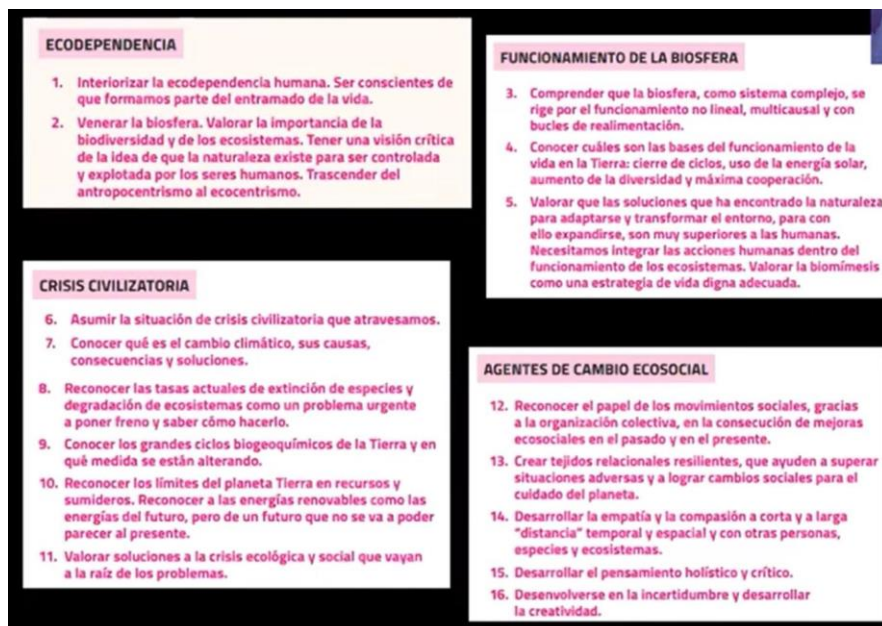
5) Incorporar els temes ecosocials en el currículum formal:

- Aquest és el punt fonamental per a en Luis, atès que aquí "és on hi ha el nucli del procés d'ensenyament-aprenentatge i, per tant, és on hi hauria d'haver les transformacions, amb una mirada ecologista a l'hora de dissenyar el currículum. Transformar el currículum significa canviar els objectius que es treballen, els continguts, la metodologia i la manera d'avaluar".

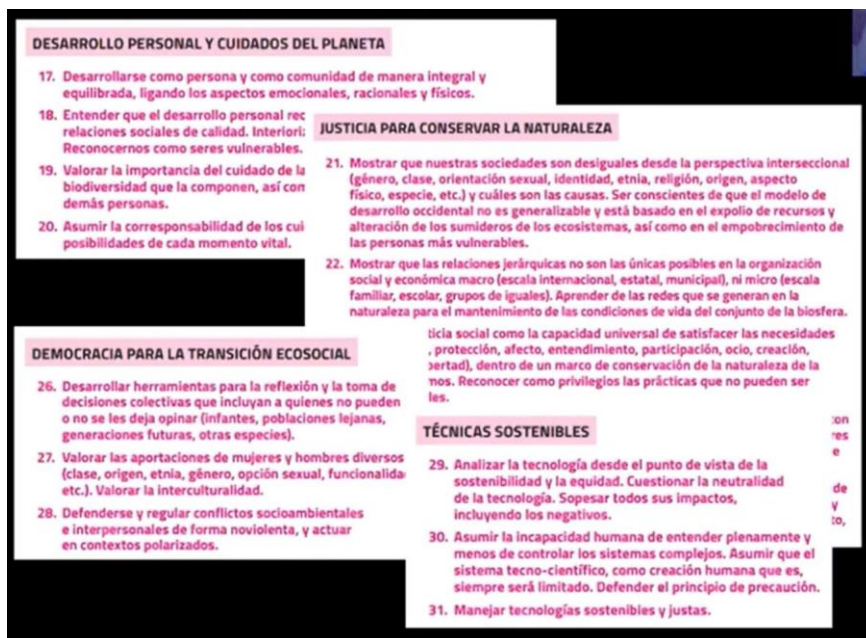
Quins elements cal transformar per transitar envers un currículum ecosocial?

Treballar la competència ecosocial:

- 1) implica entendre que els éssers humans **som ecodependents**;
- 2) entendre el **funcionament de la biosfera**;
- 3) comprendre la crisi **civilitzadora existent**;
- 4) promoure que l'alumnat entengui que som **agents de canvi ecosocial**;
- 5) **desenvolupament personal i cures del planeta**: assumir la responsabilitat de les cures de les persones i del conjunt de la vida que vivim en el planeta.
- 6) **justícia per conservar la natura**: existeix una injustícia ambiental que es pot rastrejar des de les emissions, qui en són els responsables, fins a qui en pateixen els efectes, per exemple:
- 7) **democràcia per a la transició ecosocial**: desenvolupar eines per a la reflexió, repensar els mecanismes de presa de decisions per incloure el conjunt dels éssers vius que cohabitarem el planeta;
- 8) **tècniques sostenibles**: repensar les tècniques perquè estiguin immerses en la sostenibilitat.

Imatge 1 il·lustrativa de l'exposició de Luis García Reyes que recull els elements necessaris per transitar envers un currículum ecosocial.

Imatge 2 il·lustrativa de l'exposició de Luis García Reyes que recull els elements necessaris per transitar envers un currículum ecosocial.

Per donar cos a totes aquestes idees, des de la FUHEM van dissenyar una proposta de desenvolupament curricular d'allò que serien els objectius de tipus ecosocial, i, igualment, han elaborat un informe "[El coneixement i la defensa del medi ambient a la LOMLOE](#)" en què, a més d'analitzar la llei, fan propostes que serveixin al professorat alhora de posar en marxa les seves propostes curriculars. També han vist necessari aterrar-ho a un nivell de concreció més gran, on es treballin objectius, continguts, metodologia i avaluació; i per això han editat la "[Guia per educar des de la perspectiva ecosocial en la cura i la defensa del medi ambient](#)".

A més a més, pel que fa a la metodologia, atès que no és neutral, en Luis recalca: "per treballar l'enfocament ecosocial a nivell metodològic, un primer element a incorporar és l'enfocament socioafectiu, posar les emocions al centre de l'aprenentatge i treballar els temes ecosocials des de la vivència, i també ha de ser un aprenentatge per a l'acció, amb metodologies com l'aprenentatge basat en projectes i l'aprenentatge de servei".

[Accedeix al vídeo de la ponència, del minut 40' fins al minut 71'](#)

6

Idees per treballar l'enfocament ecosocial en l'educació

Il·lustració: Leticia Navarro